

Regeringskansliet
emma.j.ottosson@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta

Er beteckning: KN2026/00195

Sammanfattning

Beträffande Naturvårdsverkets förslag på vilka fridlysta arter som ska vara nationellt fridlysta ser Länsstyrelsen positivt på förslaget i stort.

Vi anser att fridlysning av vädnetfjäril och svartoxe bör övervägas, samt att även arter av mossor ska fridlysas. Vidare betonar Länsstyrelsen vikten av tydliga motiveringar för fridlysning av respektive art och att fridlysningsbestämmelserna utformas på ett ändamålsenligt sätt. Det finns också behov av generella undantag för biotopvård och skilda fridlysningsbestämmelser för vissa arter.

Överlag instämmer Länsstyrelsen i slutsatserna från Naturvårdsverkets konsekvensutredning, och vill särskilt lyfta att de av regeringen beslutade kriterierna riskerar att leda till svårigheter med att uppfylla miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Synpunkter

Länsstyrelsen ser positivt på att det, enligt uppdragsbeskrivningen, ska framgå om en art föreslås vara skyddad i hela Sverige eller i delar av Sverige och i så fall i vilka delar. Om en art bara är hotad i delar av sitt utbredningsområde i Sverige, kan det vara skäl för att skydda arten enbart där.

Synpunkter på Naturvårdsverkets förslag på vilka arter som ska vara nationellt fridlysta

- Länsstyrelsen anser att fridlysning av väddnätfjäril och svartoxe bör övervägas.

Motivering: Väddnätfjäril är idag fridlyst enligt 6 § artskyddsförordningen, men länsstyrelsen tolkar förslaget som att väddnätfjäril inte ska vara fridlyst fortsättningsvis. Länsstyrelsen ifrågasätter om fridlysningen av väddnätfjäril kan tas bort utan att det riskerar att drabba den regionala populationen och utbredningsområdet i mellersta Sverige. Enligt Bernkonventionens (bilaga II) ska både väddnätfjäril som art, men även dess livsmiljö, skyddas. Väddnätfjäril borde därför falla in under regeringens kriterium 1.2, vilket ”avser arter som Sverige är skyldigt att skydda enligt internationella överenskommelser, t.ex. Bernkonventionen”. Eftersom väddnätfjäril är känslig för påverkan från exploatering, körning med maskiner m.m. borde fridlysning vara lämpligt för att säkerställa skydd mot arten och livsmiljön.

Länsstyrelsen föreslår också att svartoxe (EN) skulle kunna omfattas av fridlysningsbestämmelser enligt kriterium 1.1. Fridlysning av svartoxe skulle kunna bidra till att lokaler skyddas och undantas från skogsbruk.

- Länsstyrelsen anser att även arter av mossor ska fridlysas.

Motivering: Länsstyrelsen saknar en motivering till att inga arter av mossor finns med bland de arter som föreslås vara fridlysta. Enligt nuvarande rödlista är 68 mossarter listade som CR (akut hotade) eller EN (starkt hotade). Många av dessa torde hotas av större förändringar i livsmiljön, och därför ha lika starkt motiv för fridlysning som exempelvis många av de arter av lavar som föreslagits. Länsstyrelsen anser därför att arter som är förhållandevis lätta att känna igen i fält vore lämpliga att föreslå till fridlysning, om de uppfyller något av kriterierna.

- Länsstyrelsen ställer sig frågande till om det är angeläget att fridlysa renlavar och fönsterlav i Gävleborgs län.

Motivering: Arterna är livskraftiga och vanligt förekommande regionalt.

- Länsstyrelsen efterfrågar tydliga motiveringar för fridlysning av respektive art.

Motivering: Förslaget gällande urval av arter är inte konsekvent utifrån de kriterier som anges i uppdraget. Exempelvis föreslås EN-arter (starkt hotade) eller CR-arter (akut hotade) enligt kriterium 1.1 (markanvändning), där länsstyrelsen anser att områdesskydd är ett bättre verktyg, bland annat för flera marksvampar i kontinuitetsskog.

Länsstyrelsen ser positivt på att Naturvårdsverket föreslår fridlysning av fler svamparter. Därutöver finns många fler EN-arter (starkt hotade)/CR-arter (akut hotade) som är beroende av kontinuitetsskog men som inte föreslås för fridlysning, t.ex. svartoxe. Motivering saknas till varför vissa arter föreslås att fridlysas medan andra arter med liknande krav på livsmiljö inte föreslås.

- Länsstyrelsen betonar vikten av att fridlysningsbestämmelserna utformas på ett ändamålsenligt sätt.

Motivering: Länsstyrelsen instämmer i Jordbruksverkets bedömning (som det refereras till på sidan 9 i delredovisningen) att för vissa hävdberoende arter skulle fridlysningsbestämmelser kunna vara ändamålsenliga för att kunna ställa krav om särskild hänsyn vid bete, slåtter och andra jordbruksåtgärder, så att åtgärder görs vid lämpliga tidpunkter eller med lämpliga metoder för att inte utrota lokala populationer. Detta förutsätter dock att fridlysningsbestämmelserna utformas så att de inte i stället försvårar en ändamålsenlig skötsel. Det behöver vara tydligt att det är tillåtet att de aktuella växterna slås av vid slåtter eller betas och trampas av betesdjur, eller att individer av aktuella insektsarter (till exempel ägg eller larver) kan omkomma i samband med vegetationskötseln.

- Länsstyrelsen vill lyfta behovet av generella undantag för biotopvård och skilda fridlysningsbestämmelser för arter enligt kriterium 1 respektive kriterium 2.

Motivering: Fridlysningsbestämmelser som skyddar en art på individnivå kan försvåra biotopvårdande åtgärder, inventering, populationsuppföljning och forskning som har betydelse för artens bevarande. I den fortsatta utvecklingen av fridlysningsbestämmelserna bör regeringen därför överväga om dessa bör innehålla något generellt undantag för biotopvård som gagnar arten, och/eller för inventering, populationsuppföljning och forskning om arten.

Av samma skäl bör det också övervägas om lagen ska ha skilda fridlysningsbestämmelser för arter enligt kriterium 1 respektive kriterium 2, så att arter som fridlyses för att de behöver skydd mot förändringar i livsmiljön inte automatiskt får skydd mot insamling och liknande åtgärder.

Synpunkter på *Konsekvensutredning av förslag till nationellt fridlysta arter*

2.6.6 Konsekvenser för miljön

- Länsstyrelsen instämmer i Naturvårdsverkets bedömning att de av regeringen beslutade kriterierna riskerar att leda till svårigheter med att uppfylla miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Motivering: I det nya regelverket för fridlysnings föreslås starkt hotade arter få ett mindre starkt skydd mot pågående markanvändning, jämfört med arter i den högsta rödlistekategorin (akut hotade). Ett undantag för pågående markanvändning föreslås gälla vid förekomst av fridlysta arter som inte är klassade som akut hotade i rödlistan. Undantaget kan leda till att skyddet inte blir tillräckligt för att motverka hotbilden för många arter som inte är akut hotade.

För arter som är beroende av en speciell livsmiljö är ofta förändring av livsmiljön ett långt viktigare hot, än åtgärder riktade mot enstaka exemplar av arten. Ur den aspekten kan det för artbevarandet vara till stor nytta med fridlysningsbestämmelser som skyddar mot förändrad markanvändning. Att undanta starkt hotade arter från det

skyddet riskerar att leda till en negativ utveckling för dessa arter. För arter som är klassade som starkt hotade (den näst högsta rödlistekategorin) är det ofta inte långt till utrotning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Carina Ståhl Herrstedt med handläggare Sofia Ageheim som föredragande. I den slutliga handläggningen har länsråd Veronica Lauritzsen, avdelningschef Joel Isensköld och enhetschef Anna Jansson deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.